

ЛІРИЧНИЙ СЮЖЕТ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті розглянуто позиції дослідників з приводу "безсюжетності", "часткової сюжетності" лірики. Наведено докази, що усій ліриці об'єктивно й одночасно властива і сюжетність, і фабульність. У цьому переконує ширше сприйняття форм вияву "сюжету" і "фабули", а також те, що "сюжетність" є неодмінним чинником великого поетичного ланцюга "образність - конфліктність - сюжет - жанр" у будь-якому творі.

Ключові слова: лірика, структура, композиція, сюжет, фабула, будова сюжету, розвиток сюжету, типи сюжетів та фабул, внутрішня форма.

Polezhaeva T.V. Lyrical plot in context of development of the theory of literature.

The summary

Clause represents positions of the researchers concerning "without a plot", "a partial plot" lyrics are considered. It is proved theoretically and practically, that in all lyrics peculiar inherent plots and stories are used objectively and simultaneously. In this concept it convinces wider recognition of the form of display of "plot", and also the fact, that "plot" is an element of a poetic link "an image - the conflict - a plot - a genre" in any literary work.

Key words: lyrics, structure, composition, plot, story, structure of a plot, development of a plot, types of plots and stories, internal form.

Ліричний сюжет як поняття теорії літератури має довгу і складну історію. І хоча проблема сюжету в ліриці має місце ще з часів Аристотеля, та особливо гостро вона постала у минулому столітті. Саме у ХХ ст. зустрічається чимало суперечливих суджень щодо правомірності його існування.

Нагадаємо маловідомий факт, що у перші десятиліття ХХ ст. деякі видатні теоретики одностайно вважали, що сюжет притаманний будь-якому художньому твору. Зокрема, О. М. Веселовський у праці "Поетика сюжетів" (1897 – 1906) надав глибоке визначення сюжету і мотиву як його складової: мотив – це "образний одночленний схематизм", образні "елементи, що не розчиняються далі", а "сюжети – це складні схеми, в образності яких узагальнилися певні акти людського життя і психіки" [4, с. 362, 363]. О.М.Веселовський не торкався специфіки сюжету в ліриці, але визнання ним ліричних сюжетів чітко видно: сюжети і мотиви він виводив з образності, яка властива усім художнім творам. З наведеного видно й те, що сюжет і мотив учений розумів як всезагальні і протилежні у своїй єдності явища: вони стосуються і зовнішніх подій ("актів людського життя"), і внутрішніх ("психіки").

Позицію О.М.Веселовського у 1923 році підтримав видатний український історик і теоретик літератури О.І.Білецький: "У свою чергу будь-яка сюжетна схема, подібно до сюжету, не монолітна; вона легко поділяється на ряд елементів, що можуть існувати в іншому зв'язку. Ці елементи – мотиви. О.М.Веселовський визначає мотив як "найпростішу розповідну одиницю"... "Сучасний йому автор, – продовжує О.І.Білецький, – приймаючи вислів Веселовського, додає до нього необхідне, з його точки зору: "Мотив – вищий ступінь узагальнення думки" (О.І.Білецький має на увазі статтю А.М.Бема, що вийшла у 1918 році) [3, с. 331 – 332]. Зрештою Білецький розуміє сюжет як "сукупність подій і зовнішнього, і внутрішнього гатунку (події, вчинки, активні душевні переживання)", і це

досить важливе зауваження. Його думка спирається й на такий доказ: сюжет – сукупність подій, "на яких, як на скелеті, тримається жива плоть поетичного твору. Побачити скелет крізь цю живу плоть звичайно можна лише шляхом певного відсторонення думки... Не можна ототожнювати поняття про сюжет з поняттям про зміст", оскільки це різні шари твору [3, с. 321]. З приводу ліричних творів О.І.Білецький пише: "У чистій ліриці немає сюжету у розумінні комплексу дій, є лише мотиви, теми" [3, с. 342], а "мотив – звичайне речення висловлюваного характеру" [3, с. 332].

Наведене вказує, що лірика також має сюжет, але виглядає він інакше, ніж в епосі чи драмі. Через це, ведучи мову про сюжет, О.І.Білецький розглядає чи згадує не лише епічні, драматургічні, але й ліричні твори, а також неоднозначно зазначає: "Якщо взагалі поетичний мотив можна визначити як звичайне речення, то зрозуміло, що підметом цього речення найчастіше є людина, центральний, а часом і єдиний пункт усіх спрямувань поетичного мистецтва. Літературний твір уявляється нам неможливим без "героїв", без дійових осіб, до якого б з трьох традиційних видів (родів – Т. П.) він не відносився. У ліриці наявним або тим, що мається на увазі, підметом, героєм для нас виступає сам поет, який відкриває з того чи іншого боку сферу свого внутрішнього світу" [3, с. 355].

У зв'язку з цим важливим є й такий вислів О. І. Білецького: "Світова література містить і твори, що дають сюжети і мотиви у майже оголеній формі; у казках стародавніх народів, у народних прикметах і прислів'ях ми часто маємо такі оголені сюжети і оголені мотиви" [3, с. 332].

Отже, як бачимо, на початку ХХ ст. думки про ліричний сюжет були не поодинокі. Присутність сюжету у ліричних творах вважалась явищем обов'язковим, його відмінність від епічного сюжету не складала жодних проблем щодо визначення. Зокрема, Ф.Гладков у 1934 р. зауважив: "Суворо кажучи, немає безсюжетних художніх книг, але одна книга сюжетно спокійна, в ній немає інтриги..., інша книга із хвилюючим сюжетом... Різні бувають градації сюжетності". Цю думку нерідко згадують і пізніше – у 50-х, 60-х, 70-х роках. [19, с. 393].

Ліричному сюжету часто закидали, що він не містить елементів розвитку дії, які присутні в епічному сюжеті, що ліричний твір не може вмістити усіх етапів – від зав'язки, до розв'язки. Але ліричний сюжет і не має бути схожим з епічним. Ось як про нього говорить В.І.Кулешов: "В ліриці сюжетом є послідовність розгортання *почуттів*. Оскільки перед нами вірш, значить він певним чином збудований, тобто має структуру... Образи почуттів виступають у певній закономірності, ...є свого роду зав'язка і розв'язка. Майже завжди можна вказати і кульмінаційний вірш... Важливо зміцнити положення про наявність сюжету в ліриці" [10, с. 42, 50].

У 1971 році М.Гін пише, що за будь-яким художнім твором завжди стоїть якийсь художній факт, якісь обставини. "Художній твір завжди породжується певною реальністю", але відтворювати її автор може як епічно, так і лірично. У ліричних творах, як пише дослідник, "факт може залишатися і за межами твору, виконуючи роль поштовху, імпульсу для думки митця" [5, с. 65]. Він наводить також інший варіант: "Факт описується тільки на початку, залишаючись свого роду вихідним пунктом ліричного сюжету вірша" [5, с. 72]. Отже, автор цих рядків також визнає, що в ліриці завжди є сюжет.

У тому ж 1971 р. інший теоретик літератури М.С.Каган пише, що "немає і не може бути твору мистецтва, якому б не був притаманний певний сюжет і тема, що розгортається в ньому" [8, с. 470]. Таким чином, дослідник визнає, що сюжет властивий кожному творі літератури, але характер його може бути різним.

Отже, визнання усієї лірики сюжетною має місце, починаючи з перших десятиліть ХХ століття. Хоча, звичайно, були й інші думки. М. Горький свого часу зазначив, що сюжет – це "зв'язки, протиріччя, симпатії, антипатії і взагалі стосунки людей – історії зростання й організації того чи іншого характеру, типу" [6, с. 215]. Іншими словами – лірика, що не має стосунків людей та історії зростання характерів, – не має й сюжету.

Авторитет Горького був досить міцним, тому не дивно, що цим шляхом пішла переважна більшість теоретиків 30–40 років.

Л. І. Тимофєєв визначив сюжет ще у 1938 році і не міняв своєї думки протягом усього життя: "У ліриці перед нами композиційна організація, що зводиться до руху *переживань*. Але сюжету як *системи подій* у ній немає. В епічних і драматургічних творах сюжет виступає саме як система подій, що відображає врешті-решт суспільні протиріччя і конфлікти... Композиція, таким чином, може бути організована сюжетно і несюжетно. Епічна розповідь і драматургія сюжетні, лірика несюжетна... Не скрізь матимемо справу із сюжетом, тобто з розкриттям характерів за допомогою подій, крізь які висвітлюються властивості цих характерів. Так, у ліриці з такої точки зору не матимемо сюжету, оскільки в ній немає зображення подій і вчинків... Якщо людину зображено у розвитку, сюжетно, як завершений характер, – перед нами епос. Якщо її зображено в окремому стані, у переживанні, без сюжету, – перед нами лірика" [20, с. 145, 157, 160, 163, 345].

Г.М.Поспелов, якого можна назвати послідовником Л.І.Тимофєєва, ще з 40-го р. дотримувався тієї ж позиції, однак висловлював її менш відверто: "Лірика здебільшого не має розповідного сюжету, вона безсюжетна... Але бувають і сюжетні ліричні твори. Це – ліричні балади. Балада являє собою коротку емоційну розповідь про будь-яку подію; в ній є і діючі особи, і сюжет, зовсім як в епічному творі. І все ж балада часто буває ліричним твором. У короткій емоційній розповіді поет іноді не заглиблюється до створення типів і типової дії. Її сюжет не типізує реальне життя, а лише висловлює типові думки і настрої поета" [17, с. 160–161]. В останньому реченні легко побачити звичайну гру слів, бо "типові думки і настрої" – це є один із засобів типізації поетом реального життя.

У подальшому Г.М.Поспелов, дотримуючись обраної позиції, не може уникнути протиріч, що частіше з'являються у його працях: "Зображена у творі просторово-часова послідовність подій, що складається з вчинків персонажів, є сюжетом твору. Тому епічні твори завжди, так чи інакше, бувають сюжетними й у своїй сюжетності дуже часто, хоча не завжди, конфліктні" [18, с. 98]. Остання думка – відгомін помилкової "теорії безконфліктності", яка на даний час повністю вирішена на користь безперечної конфліктності будь-якого твору. "Епічні сюжети... будуються не лише на тлі зовнішніх дій героїв. Подібне значення мають також висловлювання героїв, які містять їх активне ставлення до обставин, до вчинків інших персонажів... Такі висловлювання героїв можуть бути їх вчинками, що просувають дію уперед... Включені у розповідний текст твору, вони стають моментами його сюжету. При цьому висловлювання персонажів можуть бути й зовнішніми – звернутими до інших, і внутрішніми – звернутими до себе" [18, с. 110].

Такий погляд доводить, що лірика, яка містить зовнішні і внутрішні висловлювання, дії та вчинки автора, також сюжетна. Однак на інших сторінках Поспелов пише зовсім інше. Він знаходить сюжет лише в одному з різновидів лірики – зображально-розповідному. "Твори такого різновиду лірики, звісно, зображають певних персонажів, які діють у певних умовах простору і часу, а отже мають і якийсь сюжет, іноді й конфлікт... Отже, можлива не лише епічна, але й лірична сюжетність" [18, с. 110].

Таким чином, заперечення існування ліричного сюжету спричинило появу ще однієї позиції – **часткової сюжетності лірики**. Прикладів такої позиції досить багато. Їх можна віднайти і в окремих теоретичних працях, і в словниках. Зокрема, "Словник літературознавчих термінів" В.М.Лесина та О.С.Пулинця дає наступне визначення: "Сюжет – ті складні конфлікти і взаємини між персонажами, ті події, розгортаючи які письменник розкриває характери персонажів... це показ персонажів художнього твору в дії..." [13, с. 407]. Про можливість існування внутрішньої дії та конфлікту немає жодного слова, натомість у статті "Лірика" є таке несміливе уточнення: "... в ліричних творах можуть бути епічні моменти (зародки сюжету), діалогічна форма, властива драмі" [13, с. 216]. В.М.Лесин і О.С.Пулинець доводять, що ці "зародки сюжету" є "епічними моментами", або "діалогічною формою", що властива драмі.

У 1985 р. побачила світ книга В.М.Лесина "Літературознавчі терміни", і тут має місце більш відверта думка щодо сюжетності лірики. "У ліричних творах вони (сюжети) або відсутні, або перебувають у зародковому стані. У них на першому плані не розгортання зовнішніх подій, а вияв почуттів, переживань, настроїв" [12, с. 217]. Звернено увагу, що у ліричних сюжетах на першому плані не зовнішні події, а внутрішні, тобто "вияв почуттів, переживань, настроїв".

Подібних думок у радянському літературознавстві можна зустріти безліч. Зокрема, в "Елементах теорії літератури" В.Я.Неділька читаємо: "Ліричні... твори, які не мають сюжету, передають внутрішній стан людини, її настрої, почуття і переживання" [14, с. 49]. У Г.Л.Абрамовича у книзі "Введение в литературоведение" розглянуто "сюжет" та його часткову наявність у ліриці: "Рух подій відсутній тільки в тих епічних творах, безпосереднім об'єктом зображення в яких є картини природи... або риси людських характерів, що розглядаються в їх статичності... Як правило, не мають системи подій ліричні твори..." Далі йдеться: "У переважній більшості ліричних творів висловлюється рух думок, почуттів, переживань, надані ті чи інші конфлікти внутрішнього світу. Зображення розвитку того чи іншого життєвого конфлікту називається сюжетом" [1, с. 133].

О.І.Ревякін також вважає: "Про безсюжетні твори можна говорити лише стосовно таких ліричних творів, зміст яких – життєві враження, швидкоплинні переживання. Але сюжет все ж таки присутній й у цих творах. Умовно його можна назвати психологічним. Він являє собою систему, перипетії, рух думок, почуттів, переживань" [15, с. 132].

Потрібно сказати, що подібна позиція була досить популярною у літературознавстві ХХ століття. Ряд теоретиків у той чи інший спосіб намагалися виправдати безсюжетність ліричних творів, вдаючись до різних прийомів. Вигадані виправдання не мають, однак, достатньої обґрунтованості, легко заперечуються і не виявляють взаємозв'язок таких, зокрема, чинників твору, як образ, конфлікт, сюжет, жанр та ін. Адже усі ці категорії щільно пов'язані між собою, і наявність у творі однієї з них вимагає невідмінної наявності інших.

Досить цікавими виглядають спроби поділити поняття "лірика" на дві форми існування, а подекуди навіть на три: 1) лірика безсюжетна; 2) лірика частково сюжетна; 3) лірика сюжетна, але безфабульна.

У 1925 р. видатний дослідник теорії літератури Б.В.Томашевський пише: "Від чистої лірики слід відокремити вірші невеликого об'єму, в яких тематика фабулярна, тобто присутня розповідь про ряд подій, пов'язаних у причинно-часовий ланцюг, що завершується розв'язкою" [21, с. 242]. У 1970 році М.О.Гуляев, О.М.Богданов та Л.Г.Юдкевич пишуть відносно ліричного сюжету: "Проблема сюжету в ліриці досить складна. Одні дослідники відносять усі або майже усі ліричні вірші до творів безсюжетних у зв'язку з тим, що в них безпосередньо не передається розвиток подій. Інші розглядають це питання дуже широко, без врахування роду. Безумовно, пейзажні вірші сюжету не мають. Це стосується й тих ліричних творів, які описують лише певний емоційний стан... Про своєрідний, так званий *ліричний сюжет* може йтися відносно лише тих творів, які змальовують складний розвиток наростання почуттів..." [7, с. 317].

Подібних думок у радянському й пострадянському літературознавстві є багато, й усі вони, існуючи одночасно, привносять певний хаос у чітку термінологічну систему понять. Немає, однак, доведень, яким чином можуть існувати й мирно уживатися абсолютно різні, суперечливі позиції? чому так довго в науці одночасно існують суперечливі висновки? за якої методологічної умови це стало можливим? який з чотирьох поглядів дійсно вірний?

Складність дослідження означених проблем полягає у тому, що категорії "сюжет" і "лірика" не існують окремо. Вони пов'язані не лише між собою, а й з усіма іншими категоріями та поняттями теорії літератури, тому їх власне дослідження залежить від якості дослідження суміжних питань. Недостатньо дослідженими досі залишаються категорії роду, виду в літературі, конфлікту, колізії, фабули, сюжетної лінії, етапів

розвитку дії у творі, та ін. Це все також позначається на якості уявлень про сюжет, суттєві принципи лірики, різновиди прояву ліричної дії, типологічні різновиди лірики, щодо композиційних можливостей ліричних сюжетів, тощо.

Не заглиблюючись у ці питання, скажемо, що вирішення проблем, пов'язаних із сюжетом в ліриці, залежить насамперед від рівня методологічних підходів у науці. Як вже відомо, об'єктивно існують два історичні рівні розвитку системної теорії літератури: 1) частково-системний і 2) цілісно-системний [23, с. 8–16; 22, с. 19–21]. Недостатність "просто системного" (тобто "комплексного"), а насправді *частково-системного* підходу полягає в його вузьких межах й у віддаленні від природних закономірностей об'єктів дослідження. Внаслідок виникають різні й суперечливі погляди на одне й те саме питання.

Ще у 1973 р. прозвучала слушна думка, яка не знайшла належного відгуку у прихильників погляду "безсюжетної лірики": "В основі різних відповідей на окремі питання сюжетотворення лежить різниця самих підходів дослідників: кожен з них розглядає сюжет у своїй "системі відліку" [11, с. 9]. Тут видно пряму залежність думки про ступінь розповсюдженості сюжету і фабули у ліриці *від якості розуміння* самих понять "сюжет" і "фабула". Скажімо, коли сюжет сприймається лише як система *зовнішніх* подій, що відбуваються з героями, то його знаходять лише в епосі і драмі, а лірика залишається безсюжетною. Коли ж сюжет сприймається цілісно, до того ж як система і *зовнішніх*, і *внутрішніх* подій, що пов'язані не лише з героями, але й з образом автора або ліричним героєм, то його бачать і в ліричних творах. Тому О.І.Ревякін писав: "Сюжетні, як відомо, не лише драматичні, прозаїчні (мабуть, епічні – Т. П.), але й численні ліричні твори, особливо усно-народної творчості. Про безсюжетні твори можна говорити хіба що відносно таких ліричних творів, змістом яких є миттєві враження, миттєві переживання. Але сюжет є й у цих творах. Умовно його можна назвати психологічним. Він становить собою систему, перипетії, рух думок, почуттів, переживань" [15, с. 132]. До речі, тут є суперечність: "Про *безсюжетні* твори можна говорити хіба що відносно *таких ліричних* творів... Але *сюжет* є й у цих творах". Такі протиріччя, помічаються їх автори чи ні, не таке вже й рідкісне явище в теорії літератури ХХ-го століття.

Нарешті, коли сюжет сприймається й визначається ще ширше, на рівні *всезагальності*, як форма зв'язку конфліктів і колізій, а конфлікти і колізії – як форми зіткнень або й однократного зіткнення *образів, що завжди притаманні* літературі [4], – тоді сюжет можна побачити не лише в *епічному* чи *драматичному* (точніше, драматургічному – Т. П.), а й взагалі у будь-якому *ліричному* творі, великому чи зовсім мініатюрному.

Детальний теоретичний аналіз цієї концепції, її практичне використання свідчать, що вона є найбільш доцільною, ґрунтовною і гармонує з багатьма іншими поглядами й об'єктивними закономірностями. Наприклад, відсутність у ліриці сюжету у звичному розумінні його типів і видів свідчить лише про те, що ліриці властиві інші типи і види сюжету. Саме на це звертав увагу Л.М.Цілевич: "Критики і літературознавці, використовуючи слово "безсюжетність", вважають, напевно, що в даному творі відсутній сюжет як елемент твору. Насправді мова йде, по-перше, не про елемент, частину твору, а про його властивість, яка, по-друге, не відсутня, а існує в особливому (іншому – Т. П.) вигляді" [25, с. 6].

У свою чергу Б.О.Корман довів, що "в ліриці одиницею сюжету є *с л о в о*, і сюжет будується як *зчеплення слів*", виглядає як "рух думок і почуттів", як послідовність лексичних та синтаксичних одиниць [9, с. 24, 27].

У такий спосіб відкриваються й подальші перспективи. Одна – це уточнення поняття "подія", щільно пов'язаного з широким розумінням "сюжету". Визначення сюжету має бути не одноплановим, як "рух *зовнішніх* подій", а двоплановим – як єдність протилежностей, про що пишуть ряд дослідників: "Сюжет... – рух подій (в епічних і драматичних творах), або думок, почуттів, переживань (в ліричних), в якому

розкриваються... конфлікти" [1, с. 114]. Тут видно, як цілісне визначення сюжету гармонізує із визначенням двох типів "подій" – і зовнішніми, і внутрішніми.

Інша перспектива – поєднання сюжету (у вигляді фабули чи фабул) із конфліктністю (єдністю конфлікту і колізії) як *всезагальна* властивість літератури. Таким чином стає зрозумілим і характер зв'язку сюжету із конфліктом: "Зображення розвитку того чи іншого... конфлікту називається сюжетом" [2, с. 133]. Це також означає, що сюжет є *формою* конфлікту, а точніше конфліктності у творі. У той же час конфліктність – це, навпаки, *зміст* сюжету. Внаслідок виникає невідривна система взаємозв'язку: "сюжет – конфліктність".

Наступний крок – поєднання взаємозв'язку "сюжет – конфліктність" із "образністю". Це неважко, оскільки між конфліктом і образами існує аналогічне співвідношення "форма – зміст". Тобто конфлікт і колізія – це форми зіткнення образів, а зіткнення образів – це зміст конфлікту або колізії [22, с. 79-81].

Останній крок – це долучення до тепер вже *тричленної* системи "образність – конфліктність – сюжет" *четверту* категорію "жанр" за відомим типом *квадріадного* зв'язку (ціле – єдність *двох* протилежних частин – єдність *чотирьох* елементів) [24, с. 50-60]. Нагадаємо про "перехресні" зв'язки жанру із родом: "Жанри в їх змістовності – це особлива категорія, а не "види" літературних родів, як про них часто думають. І поділ літератури на роди і жанри – це "перехресний поділ" [16, с. 206]. Одночасно все більше набирає прихильників *дійсна* основа жанрового поділу – *сюжетна*. "Роман є ...простора сюжетна оповідь" [4, с. 5], "характер сюжету є одним з визначальних моментів для розуміння жанру твору... Сюжет і композиція (сюжету) визначають загальні типові ознаки жанру" [26, с. 68-69]. Цей наслідок дуже важливий, бо він виводить нас на рівень уявлень про *типи сюжету* в їх зв'язках із типами літературних жанрів з боку їх структури, а відтоді й форм розвитку.

Отже, взаємозв'язки "сюжет є змістовою основою жанру", "жанр є формою об'єму і розвитку сюжету" завершують усвідомлення *об'єктивно-дійсного* існування *чотиричленної* (квадріадної) системи чинників внутрішньої форми твору: **"образність – конфліктність – сюжет – жанр"** як взаємопов'язаних між собою (від множини до однини) пластів літературного твору, які завжди й одночасно присутні у будь-якому художньому творі. Кожен з них має при цьому різні типи і види.

Логічним гармонійним перевтіленням одне в одне ці чинники сприяють значному підвищенню якості літературознавчих досліджень. Одночасно вони остаточно (об'єктивно) доводять, що сюжет є у будь-якому літературному творі, зокрема й у ліричному.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамович Г. Л. Введение в литературоведение. – М.: Учпедгиз, 1961.
2. Абрамович Г. Л. Введение в литературоведение. – М.: Просвещение, 1979.
3. Білецький Олександр. Збір. праць у п'яти томах. – Т. 3. – К.: Наук. думка, 1966.
4. Веселовский А. Н. Поэтика сюжетов // Хрестоматия по теории литературы. – М.: Просвещение, 1982.
5. Гин М. От факта к образу и сюжету. О поэзии Некрасова. – М.: Сов. писатель, 1971.
6. Горький М. Собр. соч.: В 30 т. – Т. 27. – М.: Правда, 1953.
7. Гуляев Н. А., Богданов А. Н., Юдкевич Л. Г. Теория литературы в связи с проблемами эстетики. – М.: Высшая школа, 1970.
8. Каган М. С. Лекции по марксистско-ленинской эстетике. – Л.: ЛГУ, 1971.
9. Корман Б.О. К методике анализа слова и сюжета в лирическом стихотворении // Вопросы сюжетосложения. Сб. статей. – № 5. – Рига: Звайгзне, 1978.
10. Кулешов В. И. О сюжетосложении в гражданской лирике // Замысел, труд, воплощение. – М.: МГУ, 1977.
11. Левитан Л.С., Цилевич Л.М. Сюжет и идея. – Рига: Звайгзне, 1973.
12. Лесин В. М. Літературознавчі терміни. – К.: Вища школа, 1985.

13. Лесин В. М., Пулинець О. С. Словник літературознавчих термінів. – К.: Рад. школа, 1971.
14. Неділько В.Я. Елементи теорії літератури. – К.: Віпол, 1994.
15. Ревякин А. И. Проблемы изучения и преподавания литературы. – М.: Просвещение, 1972.
16. Поспелов Г.Н. Лирика / Среди литературных родов. – М.: МГУ, 1978.
17. Поспелов Г. Н. Теория литературы. – М.: Учпедгиз, 1940.
18. Поспелов Г. Н. Теория литературы. – М.: Высшая школа, 1978.
19. Словарь литературоведческих терминов / Ред. - сост. Л.И.Тимофеев и С.В.Тураев. – М.: Просвещение, 1974.
20. Тимофеев Л. И. Основы теории литературы. – М.: Просвещение, 1976.
21. Томашевский Б. В. Теория литературы. Поэтика. – М.: Аспект пресс, 1996;
22. Удалов В. Теорія літератури: цілісно-системний рівень. – Частина 1. – Луцьк: ВДУ, 1995;
23. Удалов В., Зубович В. Цілісно-системний метод пізнання, дослідження і практичної діяльності. – Книга 1. – Луцьк: ВАД, 1996.
24. Удалов В., Зубович В., Полежаєва Т. Наукові принципи: Від частково- до цілісно-системних. – Київ-Луцьк: ВАД, 2005.
25. Цилевич Л.М. Сюжетность как литературоведческая категория // Сюжет и художественная система. – Даугавпилс: ДПИ, 1983.
26. Якименко Л.Г. На дорогах века. – 2 изд, доп. – М.: Худож. литература, 1978.

Аннотация

В статье рассматриваются позиции исследователей по поводу "бессюжетности", "частичной сюжетности" лирики. Приведены доказательства, что вся лирика объективно и одновременно и сюжетна, и фабульна. В этом убеждает более широкое восприятие форм проявления "сюжета" и "фабулы", а также то, что "сюжет" является неотъемлемым звеном большой поэтической цепи "образность - конфликтность - сюжет - жанр", которая имеет место в любом художественном произведении.

Ключевые слова: лирика, структура, композиция, сюжет, фабула, строение сюжета, развитие сюжета, типы сюжетов и фабул, внутренняя форма.